

Stanowisko Uniwersyteckiej Komisji Nauki KRUP
dotyczące stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych
w badaniach naukowych

Uniwersytecka Komisja Nauki rekomenduje wystąpienie do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o niezwłoczne podjęcie działań umożliwiających zwolnienie wydatków dokonywanych w celu prowadzenia badań naukowych z obowiązku stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych z 29 stycznia 2004 r. (Dz. U. z 2010 r., nr 113, poz. 759 z późn. zm.).

Uzasadnienie

Obowiązujące obecnie przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych poważnie utrudniają efektywną i terminową realizację badań naukowych oraz prac badawczo-rozwojowych. Konieczność przygotowywania planów zakupów i usług, a także przeprowadzania długotrwałych i często uciążliwych procedur przetargowych stoi w sprzeczności ze specyfiką badań naukowych, polegających – co oczywiste – na odkrywaniu nieznanymi wcześniej zjawisk, procesów lub mechanizmów. Z tej specyfiki wynika konieczność szybkiego i niezwłocznego decydowania o dodatkowych zakupach lub zlecanych (często jednorazowo) usługach. W pracy badawczej, wcześniejsze przewidywanie zarówno ilości jak i rodzaju niezbędnych do badań materiałów i usług jest niemożliwe. Zarówno kolejne zakupy jak i usługi zależą przecież od wyników poprzedniego etapu badań, np. pojedynczego eksperymentu i/lub analizy.

Należy też podkreślić, że konsekwentne stosowanie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych w czasie realizacji badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych może prowadzić do konfliktu z przepisami ustawy o finansach publicznych z 27 sierpnia 2009 r. (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.). Art. 44 ust. 3 tej ustawy mówi bowiem:

„Wydatki publiczne powinny być dokonywane:

- 1. w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad:
 - a. uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,*
 - b. optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów;**
- 2. w sposób umożliwiający terminową realizację zadań;*
- 3. w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.”*

W kontekście powyższych przepisów Ustawy o finansach publicznych, stosowanie procedur przetargowych do dokonywania wydatków związanych z prowadzeniem badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych może skutkować następującymi poważnymi nieprawidłowościami:

- przekreśla możliwość uzyskania najlepszych efektów naukowych z danych nakładów (por. Art. 44 ust. 3, pkt 1a wspomnianej Ustawy);
- wyklucza dokonanie optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów badawczych (por. Art. 44 ust. 3 pkt 1b);
- utrudnia terminową realizację zadań (por. Art. 44 ust. 3 pkt 2);
- uniemożliwia wywiązanie się z terminów wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań wobec podmiotów przekazujących środki na wykonanie badań naukowych lub prac badawczo-rozwojowych (por. Art. 44 ust. 3 pkt 3).

Warto też zwrócić uwagę, że opóźnianie terminu rozpoczęcia realizacji projektu badawczego, ze względu na procedury przetargowe, może prowadzić do sytuacji w której osiągnięte wyniki badań nie będą już ani pionierskie ani innowacyjne.

Taki stan rzeczy ogranicza możliwości prowadzenia nowoczesnych i konkurencyjnych badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych w Polsce. Istnieje poważne niebezpieczeństwo zniweczenia starań podejmowanych w ostatnich latach przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego na rzecz istotnego podniesienia poziomu naukowego polskich uczelni wyższych i innych jednostek prowadzących badania naukowe. Ponadto, stosowanie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych podczas realizacji badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych grozi marnotrawieniem środków publicznych przeznaczonych na działalność naukową.

Lista towarów i usług proponowanych do wyłączenia z przetargów

- Materiały do badań (np. literatura, odczynniki, drobny sprzęt laboratoryjny i inne);
- Aparatura oraz części zamienne i materiały eksploatacyjne;
- Usługi badawcze i wynagrodzenia w projektach;
- Opracowanie (w tym ewentualne tłumaczenie) i wydanie publikacji naukowych;